

GENOCIDA. VINA A TREST

Petr Šimíček

Text je výtahem z odborné literatury na téma genocida, zločin, vina, trest. Obsahuje klíčová slova k pochopení problematiky viny a trestu, jako jsou genocida, zločin proti lidskosti a civilizaci, kriminální, politická, morální a metafyzická vina. Poslední část práce uvádí přehled důsledků viny - trest, pokání. Vychází z filosofického spisu Karla Jasperse a francouzského trestního zákoníku.

Člověk a společnost (dějepis, dějepisný seminář, základy spol. věd, výchova k občanství)

ZŠ, SŠ

Jsou použity metody: Součástí práce nejsou otázky ani úkoly, text je prvotně určen pro práci s klíčovými slovy a jako zdroj informací k problematice. Práce podává přehledným způsobem základní charakteristiku výše uvedených pojmů. Může být východiskem k diskusi o stále živých tématech dějin 20. století, jako jsou například svět po 1. světové válce, holokaust, Norimberský proces, komunistické procesy, odsun německého obyvatelstva, normalizace, rehabilitace politických vězňů.

- V článku 6, statutu norimberského soudního tribunálu s nacistickými válečnými zločinci z roku 1945 jsou definovány **tři hlavní zločiny: zločiny proti míru, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti**,
- výraz „**zločin proti lidskosti a civilizaci**“ se poprvé objevil v roce 1915 v deklaraci Francie, Anglie a Ruska proti Turecku kvůli masakru Arménů,
- dnes se pod ním rozumí „*deportace, zotročení nebo hromadné a systematické popravky, únosy lidí a jejich následné zmizení, mučení nebo nelidské nakládání inspirované motivy politickými, filozofickými, rasovými nebo náboženskými, organizované a prováděné podle promyšleného plánu vůči jedné skupině civilního obyvatelstva*“ (francouzský trestní zákoník z roku 1992),
- podle Andrého Frossarda „*je zločinem proti lidskosti, je-li někdo zabit pod záminkou, že se narodil*“,
- pojem zločinu proti lidskosti je komplexní a zahrnuje výslovně jmenované zločiny – jedním z nejspecifičtějších je **genocida** – „*Čin uskutečněný podle dohodnutého plánu, směřující k totálnímu nebo částečnému vyhubení nějaké národní, etnické, rasové, náboženské či sociální skupiny či skupiny určené na základě jakéhokoli jiného svévolného hlediska*“,
- po válce se rozpoutaly diskuse o poválečné vině německého národa, ozývalo se volání po odplatě a trestu – v této atmosféře napsal německý filozof **KARL JASPERS** v roce 1946 knihu „**Otázka viny**“, ve které rozlišil čtyři dimenze viny:
 - 1) **kriminální vina** – zločiny spočívají v objektivně prokazatelných činech, které porušují jednoznačně zákony – rozsuzující instance je soud, který zjistí skutkovou podstatu a aplikuje na ni zákony,
 - 2) **politická vina** – musím nést následky činů toho státu, jehož moci jsem podřízen a jehož řád umožňuje můj život – všichni občané společně odpovídají za to, jakou mají vládu – rozsuzující instancí je moc a vůle vítěze (ve vnitřní i zahraniční politice),
 - 3) **morální vina** – za činy, kterých se dopouštím jako jedinec, jsem zodpovědný morálně, a to za všechny své činy – i za politické a vojenské činy, které vykonávám – zločin zůstává zločinem, i když je vykonán na rozkaz – každý čin zůstává podřízen morálním kritériím – rozsuzující instancí je vlastní svědomí a komunikace s přítelem a bližním, který má zájem o mou duši...,
 - 4) **metafyzická vina** – existuje solidarita mezi lidmi – jestliže jsem neučinil všechno, co jsem mohl, abych zločinům proti jiným lidem zabránil, jsem spoluvinen – jestliže jsem nenasadil svůj život, abych zabránil zavraždění druhých, ale jen přihlížel, cítím se vinen způsobem, který nelze právně, politicky a morálně přiměřeně postihnout – to, že žiji, když se stalo něco takového, spočívá na mně jako nesmazatelná vina – poslední instancí je Bůh...

Vina a trest

- vina má důsledky navenek pro lidský život, ale má rovněž důsledky vnitřní povahy pro vědomí vlastního já, jestliže svou vinu nahlížím,
- důsledky jednotlivých dimenzí viny:
 - 1) **zločin dochází trestu** – soudce uzná pachatele vinným,
 - 2) **z politické viny je nutno se zodpovídat** a důsledkem je i nutná náprava a dále **ztráta nebo omezení politické moci a politických práv**,
 - 3) z morální viny vyrůstá morální náhled a tím i **pokání a obroda** – je to vnitřní proces, který má pak skutečné důsledky ve světě,
 - 4) z metafyzické viny vyplývá **proměna vlastního já před nadosobní instancí (Bohem)** – tato proměna bytosti vnitřním jednáním může vést k počátku nového vnitřního života.

Použité zdroje

JASPERS, Karl. Otázka viny. Příspěvek k německé otázce. Academia Praha 2006